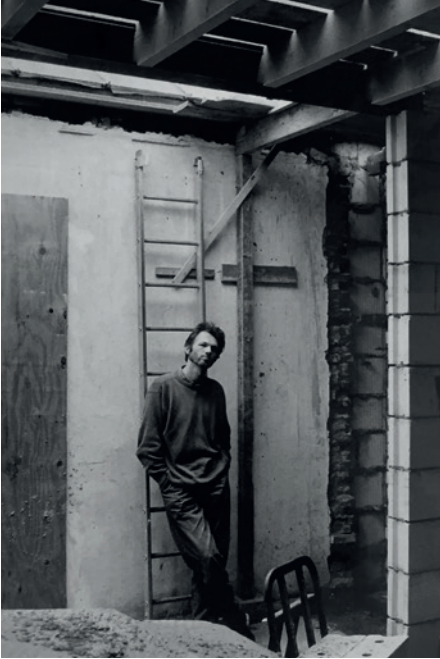

niko de wit

BEELDEN 1970 - 2020

In 2019 vierde ik het tienjarig jubileum van mijn galerie, Luycks Gallery. In dat kader vroeg ik de deelnemende kunstenaars, van wie Niko de Wit er één was, speciaal daarvoor een werk te maken in een oplage van 10, afmetingen bij voorkeur eveneens gerelateerd aan dat getal.

Hoewel ik Niko al heel lang volg en zijn werk ken en bewonder, wist hij mijn verwachtingen met zijn tweedelige 'multiple' toch ruimschoots te overtreffen en bevestigde hij - opnieuw - zijn meesterschap als kunstenaar.

Het betreffende bronzen beeldje, *Architectonisch model* (2019) bestaat uit twee identieke getande blokken, met geschuinde vlakken, gefreesd en gepolijst. Het raffinement zit 'm niet alleen in de niet in één oogopslag te doorgronden vormen, maar ook in de mogelijkheden die ze de beschouwer bieden. Zijn de afzonderlijke blokken al intrigerend, echt ingenieus worden ze door de wijze waarop ze zich tegen elkaar laten plaatsen. In een complex spel van balans en disbalans, van tegengestelde krachten en spiegelende delen, vormen ze in aaneengesloten opstellingen volstrekt nieuwe, monumentale beelden, ondanks het intieme formaat.

Beelden die frapperen en de beschouwer nopen tot kijken, kantelen en keren.

De genoemde sculptuur is exemplarisch voor de werkwijze van De Wit. Met een schijnbaar gemak - 'sprezzatura' zoals ze dat in de renaissance noemden - weet hij vanuit het haast onaanzienlijke, vanzelfsprekende, te komen tot het verbazingwekkende, het niet voor de hand liggende. Door 'te spelen' met eenvoudige, alledaagse vormen zoals het inmiddels befaamde pakje Blue Band, een stuk kaas of een Belgische trottoirband, komt hij tot ingenieuze wendingen die de kijker uitdagen tot nadere beschouwing. Beelden die niet alleen getuigen van de verbeeldingskracht en het vernuft van de maker, maar tezelfdertijd de fantasie en inventiviteit van de beschouwer prikkelen.

Behalve bovengenoemde opmerkingen valt er nog zoveel meer te zeggen over de vijftigjarige loopbaan van de beeldhouwer Niko de Wit. Wie zijn oeuvre overziet, en deze bescheiden uitgave biedt daartoe alle gelegenheid - uit elk jaar is een beeld gekozen - zal zich verbazen over de veelzijdigheid én constanten ervan. De afgebeelde werken betreffen overigens slechts een deel van zijn oeuvre, alleen het kleinere autonome werk. Zijn beelden in de openbare ruimte, penningen en portretten, die evenzeer van zijn vakmanschap getuigen, zijn hier buiten beschouwing gelaten.

Veel van zijn sculpturen kenmerken zich door hun strakke, aan geometrische vormen refererende composities, waarbij hij door gelijke delen te stapelen of naast elkaar te plaatsen ritme aanbrengt, door ze te laten kantelen en hellen de wetten der zwaartekracht tart, of door torderingen zoekt naar frictie en dynamiek.

Uit tal van beelden blijkt De Wits voorliefde voor architectonische structuren, variërend van de mastaba's uit het oude Egypte of boeddhistische stoepa's tot gebouwen en monumenten van architecten als Carlo Scarpa, Mario Botta of Marcel Breuer. Te denken valt aan de overhuivende getrapte

gevel van het voormalige New Yorkse Whitneymuseum die uitgangspunt was voor *Getrapt blok* (1984), maar ook aan *Getrapte toren* (1985) en *Chi* (1998), die door de omgekeerde verjonging elk moment uit balans lijken te kunnen raken. De vizierbeelden zijn eveneens aan de architectuur ontleend, namelijk aan vestingwerken. Stoere constructies zijn het, geconcipieerd vanuit een schacht, die de kijker door de vernauwing 'dwingt tot scherpste en gerichtheid bij het zien', maar ook hier biedt een ander standpunt juist 'verbreding en keuze van blikrichting', zie *Embrasure* (1999).

Van meet af aan heeft De Wit ook meer organische sculpturen gemaakt. Mooie - erotiserende - voorbeelden zijn *Twee gekoppelde kwartbollen* (2000) en *Eva* (2015). Waar in het eerste beeld gerefereerd wordt aan het gietproces verwijst het tweede nadrukkelijk naar het vrouwelijk lichaam. Niet toevallig was voor *Eva* de appel het uitgangspunt.

In deze en andere beelden vormen materialiteit, textuur en huid een wezenlijke bijdrage aan de betekenis en kwaliteit ervan. Door bepaalde vlakken onbewerkt te laten, de lucht-bellen van het vloeibare brons gestold tot ruwe huid, en andere juist perfect te polijsten speelt hij met licht en contrast. Zo creëert hij een spanning en schoonheid waar het oog wel naar moet blijven kijken.

Bij een boekje dat een overzicht biedt van een oeuvre dat een halve eeuw omvat dringt zich natuurlijk de vraag op of zich een bepaalde ontwikkeling aftekent. Met de bovenstaande introductie is die vraag eigenlijk al enigszins beantwoord. Zelfs in het eerste beeld, *Verschoven* (1970), liggen tal van kenmerken besloten die in zijn recente multiple *Architectonisch model* (2019) terugkeren. Dat teruggrijpen en vandaaruit vernieuwen is kenmerkend voor de manier van werken van De Wit.

Tegelijkertijd blijft hij zoekende en openstaan voor nieuwe invloeden, resulterend in bepaalde tendensen en fases in zijn werk.

Een oeuvre van 50 jaar samenvatten in een inleiding als deze is natuurlijk onmogelijk. Eén ding mag hier echter zeker niet onvermeld blijven: dat is de onverminderde werklust en bevlogenheid van de beeldhouwer, die elke dag opnieuw zijn atelier induikt om de wereld te verrijken en te overrompelen met zijn creaties.

Ik zou met instemming een citaat van Julian Barnes willen aanhalen uit diens Joost Zwagermanlezing van 2019: [...] *ik zal over kunst blijven schrijven, en dus woorden blijven gebruiken, hoezeer ik ook betwijfel of woorden in staat zijn om zelfs maar bij benadering recht te doen aan wat ik voor me zie*. Geef kortom vooral uw ogen de kost en ga de beelden van Niko de Wit 'live' bekijken in het atelier, de galerie en in de openbare ruimte.

Ingrid Luycks kunsthistoricus, Tilburg 2020

1970
—
2020

1970

Verschoven, brons
22,8 x 19,2 x 15,7 cm

1971

Samenvoeging van vier identieke elementen, ongebakken klei
13 x 5 x 6,4 cm

1972

Hans van Bakel, brons
27 x 12,5 x 17 cm

1973

Zonder titel, keramiek
13 x 9,2 x 7,8 cm

1974

Visvogel II, brons
15 x 11,5 x 5,5 cm

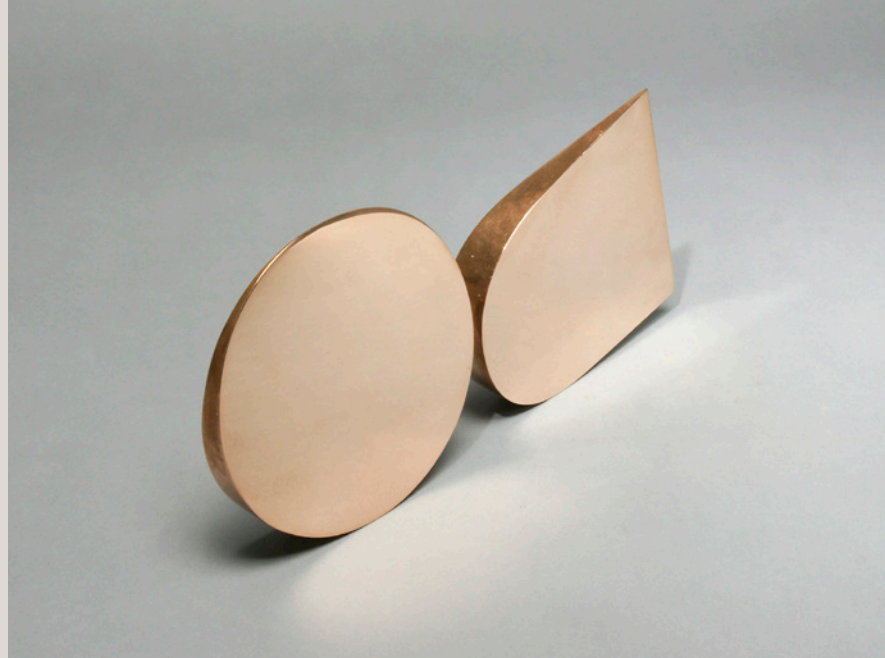
1975

Stapeling omlaag, gietijzer
31,5 x 17 x 11,8 cm

1976

Part en schijf, gepolijst brons
14,3 x 25,5 x 2,8 cm

1977

Drie architraven en vier pijlers, gietijzer
18,3 x 26 x 20 cm

1978

Plaat op balk, gepolijst koper
9,9 x 42,7 x 42,7 cm

1979

Kussen, verguld koper
2 x 25,5 x 9,5 cm

1980

Kliever, gepolijst brons
39 x 32 x 13 cm

1981

Zonder titel, brons
39 x 30 x 12 cm

1982

Stapeling van drie kwart ringvormen, brons
10,3 x 17 x 3 cm

1983

Poort, gesnijbrand staal
29 x 34 x 6 cm

1984

Getrapt blok, gesnijbrand staal
22 x 20 x 22 cm

1985

Getrapte toren, gepatineerd brons
48 x 16 x 19,5 cm

1986

Getand beeld, hout
160 x 16,5 x 19 cm

1987

Schicht, gesnijbrand staal
19,5 x 37,5 x 6 cm

1988

Vlam op blok, verguld staal
14,3 x 8,8 x 3,8 cm

1989

Zonder titel, gesnijbrand staal
28 x12,5 x 5 cm

1990

Waterbeeld II, brons
22 x 21 x 12,5 cm

1991

Poort, brons
35 x 19 x 7,4 cm

1992

Getrapt kader, staal
39 x 11 x 13 cm

1993

Poort, brons
23,3 x 22,2 x 20 cm

1994

Kompas I, massief staal
24 x 19 x 10 cm

1995

Getrapt beeld, brons
28,5 x 21,5 x 35 cm

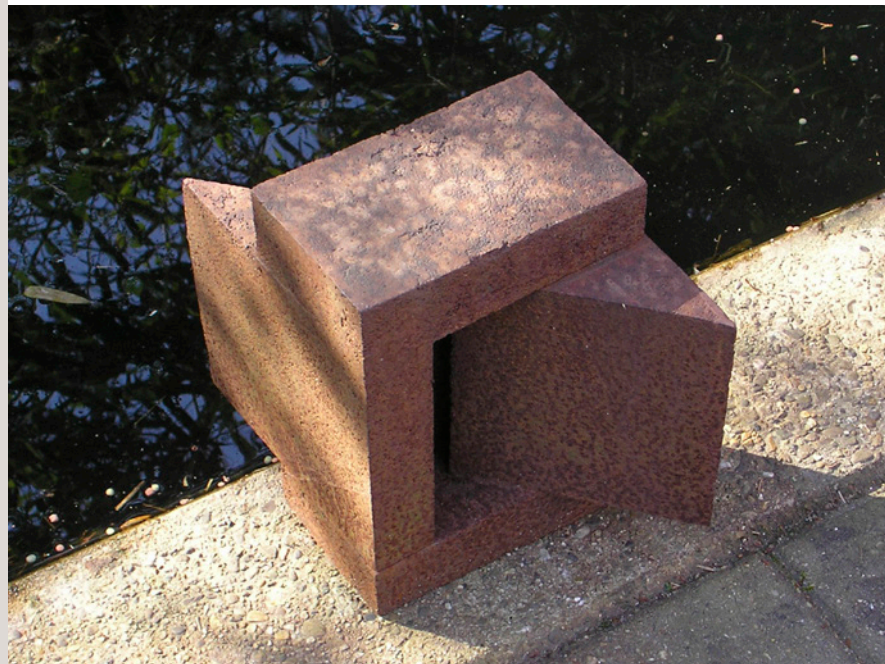
1996

Atlas, brons
42,5 x 14,5 x 26 cm

1997

Hommage aan Jules Kayser, gietijzer
28 x 27,5 x 18 cm

1998

Chi, brons
62,5 x 31,5 x 21,5 cm

1999

Embrasure, cortenstaal
100 x 29 x 33 cm

2000

Twee gekoppelde kwart bollen, brons
26,5 x 11,5 x 21 cm

2001

Vruchtbaarheidsbeeld, brons
27,2 x 7,4 x 10,5 cm

2002

Zee van staal, brons
30 x 17 x 31,6 cm

2003

Getrapte schacht, brons
41 x 38 x 16,5 cm

2004

Wachter, brons
37 x 21 x 15 cm

2005

Overhellende schacht, brons
19,5 x 21,5 x 13,5 cm

2006

Hommage aan Mario Botta, brons
28 x 27,5 x 25,7 cm

2007

Overhellende structuur, brons
35 x 24 x 43 cm

2008

Hommage aan Jan van der Valk, brons
17 x 10,5 x 6,7 cm

2009

Scheve schacht, brons
19,8 x 27,5 x 12 cm

2010

Hommage aan Marcel Breuer V, brons
35,5 x 38 x 10 cm

2011

Vier boezems II, brons
31,6 x 31,3 x 16,4 cm

2012

Twist, gepatineerd brons
23,7 x 28 20,7 cm

2013

Toren, brons
29,7 x 10,3 x 10,5 cm

2014

Tilburg Trofee, gepatineerd brons
10,6 x 8,6 x 3,8 cm

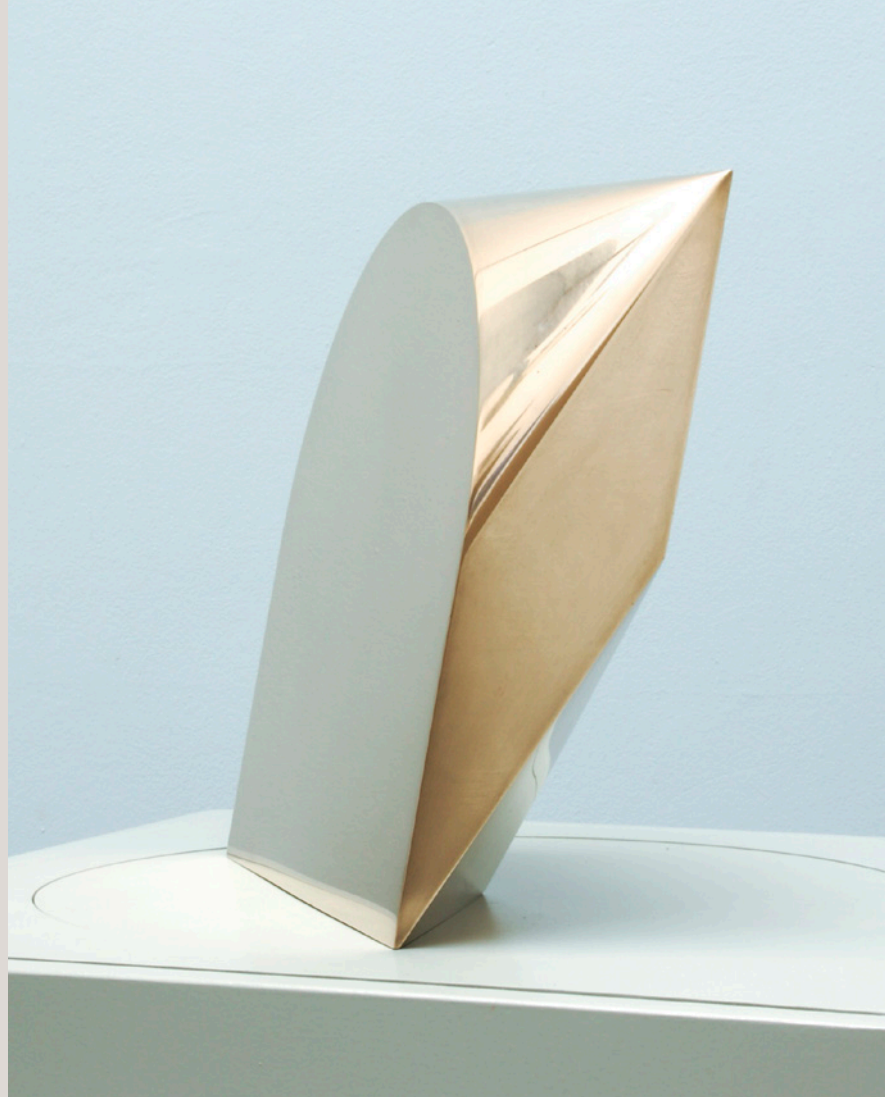
2015

Eva, brons
28,5 x 21 x 21 cm

2016

Hommage aan Ad Dekkers VI, brons
29,6 x 31,8 x 8 cm

2017

Scheepsstormram, gepatineerd brons
32,5 x 21 x 15,2 cm

2018

Another side, brons
13 x 36 x 7,4 cm

2019

Architectonisch model, brons
8,7 x 8,7 x 6 cm

In 2019 I celebrated the tenth anniversary of my gallery, Luycks Gallery. Within that context I asked the participating artists – Niko being one of them – to create a special work for this occasion in an edition of ten copies, with dimensions preferably also being related to this number. Although I am following Niko for a long time and am admiring his work, he succeeded in far exceeding my expectations with his two-part 'multiple' and confirmed again his mastership as an artist.

This specific bronze statuette, named *Architectonic model* (2019), consists of two identical, milled and polished, toothed blocks with oblique surfaces. The sophistication of this object is not only based on the shapes, which cannot be analyzed in a simple glance, but also on the opportunities it provides the observer. The separate blocks already being intriguing, they become really ingenious by the manner in which they can be placed next to each other. Within a complex interplay of balance and disbalance, of opposite forces and mirrored parts, within close positions they constitute entirely novel monumental sculptures despite their intimate format: intriguing objects which stimulate the observer to visually observe, tilt, and turn them.

This sculpture is paradigmatic for de Wit's work. With an apparent ease – within the Renaissance being called 'sprezzatura' – he knows to create amazing, unobvious objects from seemingly unremarkable, natural parts. By playing with simple everyday shapes, like the meanwhile famous Blue Band package, a piece of cheese, or a Belgian curb, he succeeds in attaining ingenious twists and turns stimulating the observer to become more closely involved. These objects not only demonstrate the imagination and ingenuity of the creator but also stimulate the fantasy and inventiveness of the observer.

In addition to these qualifications, much more can be said about the 50-years career of sculptor Niko de Wit. Overviewing his oeuvre – the current modest issue enables this by showing sculptures which each represent a specific year from this era – one will be surprised about its variety and constancy. The works shown here only represent a limited part of his oeuvre, that is, only the smaller autonomous objects. His sculptures in the public space as well as his medals and portraits, which equally testify of his craftsmanship, are not being considered here.

Many of his sculptures are characterized by their strict geometric composition, in which rhythm is created by piling up similar elements or by placing them in a serial order, in which gravity is challenged by slanting them, or in which friction and dynamics is created by twisting them.

Many sculptures demonstrate de Wit's passion for architectonic structures, varying from mastabas in ancient Egypt or Buddhist stupas to buildings and monuments from architects like Carlo Scarpa, Mario Botta, and Marcel Breuer. We may think of the overhanging stepped facade of the former Whitney Museum in New York which formed the basis for *Stepped Block* (1984), but also of *Stepped Tower* (1985) and

Chi (1998), creations which may seem losing their balance every moment due to the reverse rejuvenation. His visor sculptures are also inspired by architecture, that is by fortifications. These remind us of sturdy constructions which are designed from the perspective of a shaft which by its constriction forces the observer 'towards focus and directed vision'. But also here another viewpoint just provides 'widening and choice of gaze direction', see *Embrasure* (1999).

Onwards from the beginning, de Wit also created more organic sculptures. Beautiful erotic examples are *Two coupled quarter balls* (2000) and *Eva* (2015). Whereas the former work refers to the casting process, the second one explicitly refers to the female body. Not incidentally, the apple formed the starting point for *Eva*.

In these and other sculptures, materiality, texture, and skin genuinely contribute to their meaning and quality. By letting particular surfaces remain uncarved with the air bubbles of the liquid bronze being clotted in the raw skin, and by perfectly polishing other ones, he plays with light and contrast. In this way he creates tension and beauty which coercively attract the eye.

Of course, a booklet providing an overview of an oeuvre encompassing half a century elicits the question whether a certain development may be observed. In fact, the current introduction basically answers this question. Even the first sculpture, *Shifted* (1970) encompasses many characteristics recurring in his recent multiple *Architectonic model* (2019). This returning to earlier stages and from there renewing characterizes de Wit's style. At the same time he continues looking for new influences and remains sensitive for them, resulting in particular tendencies and stages in his work.

Of course, overviewing an oeuvre of 50 years is not possible in an introduction like this one. However, one thing should not remain unnoticed, that is, the undiminished work spirit and passion of the sculptor who daily dives into his workplace to enrich and overwhelm the world with his creations.

I agree with a passage from the Joost Zwagerman lecture (2019) by Julian Barnes: [...] *I shall continue to write about art, using words even as I doubt the ability of words to do more than roughly approximate to what is in front of my eyes.* In conclusion, keep your eyes open and go viewing the sculptures by Niko de Wit really in studio, gallery, and public space.

Ingrid Luycks art historian, Tilburg 2020

Niko de Wit Geboren in 1948 te Bergen op Zoom

1967 - 1975

Academie voor Tekenen- en Handvaardigheidsleraars in Tilburg.

vanaf 1970

Woonachtig en werkzaam te Tilburg.

sinds 1970

De Wit maakte ruim 650 beelden waarvan er zich 32 bevinden op diverse plaatsen in de openbare ruimte.

Naast deze monumentale werken maakt hij ook abstracte penningen en bronzen portretten.

galeries

Zijn werk wordt vertegenwoordigd door Galerie Ramakers in Den Haag, Espace Enny in Laag-Keppel en Luycks Gallery in Tilburg.

publicaties

1998 *Niko de Wit - Beeldlijnen*, 1975-1997,

auteur: Sandra Eijkman. Uitgave in eigen beheer.

2009 *Niko de Wit - Beeldhouwer*, monografie over zijn werk, auteurs: Ingrid Luycks en Marie-Colette van Spaendonck.

Uitgave: ©Timmer Art Books, Oosterhout.

www.nikodewit.nl

Niko de Wit 50 jaar beeldhouwer verscheen in 2020 ter gelegenheid van de dubbelexpositie bij Luycks Gallery en Atelier Niko de Wit te Tilburg.

colofon

inleiding Ingrid Luycks
vertaling Ton van Boxtel
vormgeving Masja Mols
druk Q-Promotions
oplage 600
uitgave Niko de Wit ©2020
fotografie Niko de Wit, met uitzondering van:
fotoportret Niko de Wit tijdens verbouwing atelier 1991: Peter Stigter
Kussen 1979: Wil van Dusseldorp
Getand beeld 1986 en Schicht 1987: Henk Geraedts
fotoportret Niko de Wit in zijn atelier 2011: Mariëlle Gieles

tekening achterzijde: *Hand, carnavalskop, verftube en beeld*, houtskool, 65 x 50 cm, 1970

Met speciale dank aan Mariëlle Gieles, Masja Mols, Ingrid Luycks,
Ton van Bortel en Clemens de Jong.

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door:

Boekenschop

winkel in 2e-hands boeken

TUERLINGS

WWW.FOTOTUERLINGS.NL

Segno d'Arte

DITVOORST

est 1878
SLAAPWINKEL